

Totális tévedés az Amnesty elemzése

Az Amnesty International a napokban „Az alaptörvény tervezett hatodik módosítása az emberi jogok elleni nyílt támadás lenne” címmel elemzést jelentetett meg a terrorveszély-helyzettel kapcsolatos kormányzati javaslatról. Az elemzés nem csak hibáktól és félreértésektől terhes, hanem egy alapvetően téves feltevésből indul ki: a különleges jogrendek közös és általános jellemzője ugyanis, hogy azok idején az alapvető jogok gyakorlása felfüggeszthető vagy a szükséges és arányos mértéken túl is korlátozható. Ezzel összefüggésben szintén valamennyi különleges jogrend szabályai között megtalálható, hogy az adott helyzetben az arra feljogosított személy vagy testület olyan rendeletet alkothat, amellyel egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat. Sőt, az öt különleges jogrend közül három jelenleg is felhatalmazza a kormányt, hogy azonnal, előzetes jóváhagyás nélkül cselekedjen, ha a helyzet úgy kívánja: így megelőző védelmi helyzetben annak kezdeményezését követően, valamint váratlan támadás és veszélyhelyzet esetén. Ennek ellenére ezekkel a lehetőségekkel sem az eddigi, sem a jelenlegi kormány nem élt vissza, pedig a korábbi árvizek vagy a kolontári vörösiszap-katasztrófa idején kihirdették a veszélyhelyzetet. A garanciák szempontjából külön hangsúlyozandó, hogy – az utólagos parlamenti kontroll mellett – terrorveszély-helyzetre is érvényes lenne a különleges jogrendek általános szabálya: azaz az Alaptörvény alkalmazása ilyenkor sem függeszthető fel és az Alkotmánybíróság működése sem korlátozható.

Ezzel szemben az Amnesty, mint egyféle újdonságot, azt hangsúlyozza, hogy a tervezetben foglaltak súlyosan sértik az emberi jogokat és abszolút hatalmat adnának a kormánynak – érdekes, hogy erre csak most, 2016 elején jöttek rá, miközben állításuk alapján a magyar alkotmányos szabályok 1990 óta sértik a nemzetközi egyezményeket. „Nemzetközi sztenderdekről” beszélnek, csak éppen jól érzékelhetően nincsenek tisztában a különleges jogrendek (vagy ún. minősített helyzetek) általános elvi alapjaival. Azok, pontosabban bevezetésük létét ugyanis az indokolja, hogy az állam vagy a társadalom működését olyan külső vagy belső rendkívüli hatás rázza meg, mely a normálistól eltérő, diszfunkcionális helyzetet eredményez. Az ilyen helyzetet azonban normális, az általános jogrendhez igazodó eszközökkel nem, csak szintén különleges, atipikus módszerekkel lehet kezelni – ez szolgálja leginkább azt a célt, hogy a működés visszatérjen a normális kerékvágásba. Ehhez igazodik a terrorveszély-helyzetre vonatkozó módosító javaslat is, mely egyszerre szolgálja a hatékonyságot, de garanciákat is tartalmaz a lehetséges visszaélésekkel szemben. Így a most is hatályos veszélyhelyzet mintájára a kormány önállóan és gyorsan vezethetne be rendkívüli intézkedéseket, melyekről az Országgyűlést és az államfőt folyamatosan tájékoztatnia kell, rendeleteit pedig 60 nap elteltével az törvényhozás felülvizsgálja. Az időtartam hosszáról természetesen lehet vitázni, azonban szükséges hozzáolvasni az Alaptörvény azon szabályát, mely szerint az adott különleges jogrendet kötelező megszüntetni, ha annak feltételei már nem állnak fenn. Egyébiránt hasonló felhatalmazásra máshol is van példa, sőt: háborús állapot idején a Honvédelmi Tanács rendeletei időkorlát nélkül, szükségállapot idején a Köztársasági Elnök rendeletei 30 napig, megelőző védelmi helyzet kezdeményezését követően a kormány rendeletei – amennyiben az Országgyűlés például ideiglenesen akadályoztatva van működésében – legfeljebb 60 napig maradhatnak hatályban.

A visszaéléseket a parlamenti kontroll hivatott meggátolni, mely – hasonlóképpen a többi olyan különleges jogrendhez, melyet a kormány vezet be vagy kezdeményez – utólagos jellegű, de kétharmados többséget igényel. Ezáltal értelmezhetetlen az Amnesty azon kijelentése, miszerint „fennáll a veszélye a terrorveszély-helyzet állandó fenntartásának”, illetve az is, mely szerint „a tervezet nem írja elő (...) a parlamenti ellenőrzést vagy bármilyen más valódi alapos vizsgálatot”. Az AI hiányolja a javaslatból, hogy „a jogsértéseket elkövető állami hatalmat nem vonják felelősségre”, illetve, hogy nincs „bírói felülvizsgálat” a különleges jogrenddel kapcsolatban. Ezzel szemben le kell szögezni, hogy az élethez, az emberi méltósághoz, és egyes büntetőeljáráshoz kapcsolódó jogok semelyik különleges jogrend idején sem, így terrorveszély-helyzet esetén sem lennének korlátozhatóak (Ez pontos összhangban van az Emberi Jogok Európai Egyezményének 15. cikkében foglaltakkal). A kormány csak olyan rendkívüli intézkedéseket vezethetne be, melyre a honvédelmi törvény (módosítása) lehetőséget ad(na). Ezen, az Amnesty által „tágnak és homályosnak” nevezett rendelkezések ma is szerepelnek a vonatkozó törvényben, például a megelőző védelmi helyzet vagy a veszélyhelyzet esetén életbe léptethető intézkedések között, a „terrorcselekmény” fogalma pedig részletesen körülhatárolt a Btk-ban, arra visszautalva használják azt más jogszabályok is. Tehát egyrészt ezen kitételek egyáltalán nem számítanak „újdonságnak” a magyar jogrendben, másrészt a felhatalmazáson túlterjeszkedő intézkedésekre és személyekre az általános büntető- és polgári jogi felelősségi szabályok vonatkoznak – harmadrészt pedig hangsúlyozandó, hogy a legalapvetőbb emberi jogok minden esetben korlátozhatatlanok. Bár a „bírói felülvizsgálat” emlegetése különleges jogrendek kapcsán érdekes felvetés – hiszen rendesbíróságok semmilyen szerepet nem játszanak ilyenkor –, azt hangsúlyozni kell, hogy az Alaptörvény maga különleges jogrend idején sem függeszthető fel, illetve ebből következik, hogy az Alkotmánybíróság működése sem korlátozható ilyenkor. Így az AB a különleges jogrend alapján bevezetett rendkívüli intézkedéseket (rendeleteket) – az adott különleges jogrendre vonatkozó keretek között, a felhatalmazás indokaival összhangban – normakontrollnak vetheti alá.